

Рецензия

на дисертационен труд на тема „Научно-популярната педагогика като среда за алтернативна образователна практика“

Автор: докт. Алиша Павлова

Рецензент: проф. дпн Янка Динкова Мерджанова, СУ „Св. Кл. Охридски“, ФП, катедра Дидактика

Представяне на кандидата и процедурата: Алиша Павлова има колоритно разнообразно образование като педагог, музикант, мениджър. Точно такъв колоритен и разнообразен е и професионалният опит на кандидата, включващ и учителската практика в училище. В това личностно ветрило (синергия на изкуство, бизнес, педагогика), отстоявано и реализирано от докторанта, търся основанията на красивата устойчива мотивация на дисертационното изследване.

Обща характеристика, проблематика и значимост на изследването: Ангажирани сме с една постоянна проблематика, която се иновира перманентно в различни периоди и в контекста на различни парадигми на училищното образование. Проблематиката на превода, на про-веждането и внедряването на академичните теоретически идеи през модерните времена от университетите в образователната практика – от самите действащи на терен – учителите. Така дисертацията на Алиша се фокусира в **свое специфично проблемно поле – функционалното сечение педагогическа теория (наука) / образователна практика – свързващ субект учителя**. Текстът аргументирано, компетентно, пълноценно изследва на всички равнища това сечение.

Съдържателна оценка и достойнства на труда: Експертната критическа нагласа за действителните ползи за педагогическото познание и като теория, и като практика, от труда на кандидата:

1. **Общи характеристики на труда** – Прекрасна логика, последователност, изчерпателност на заявката, баланс между 4-те части. Пълно обхващане на проблемната област (според обговорената заявка на автора). 321 с. текст с 13 приложения; изключителна библиография от 489 заглавия – 197 на кирилица, 192 на латиница и 138 интернет източника. Интелектуално удоволствие е да се общува с компетентен, информативен, понятийно и стилово търсещо-ориентиран, логично кохерентен, архитектурно строен научен текст. **Машабен, внушителен труд.**
2. **Пространното Въведение и постановка на изследването:** обект-предметна прецизна област; представя **система от изследователски въпроси и хипотези**; смятам, че **целта** и като заявка, и като реализация е по-богата от написаната.
3. **Теоретическият корпус:** представен от първа и втора глава прави паралел и спецификация на академичната наука и НПП. Тук **биха се вписали** редица изследвания на **ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ПОЗНАНИЕ – отпреди да се обособи на „научно“ и „популярно“** – т.е. преди класическата, модерната и постмодерната епоха. Този преглед би се отразил съществено върху

интерпретации, препоръки, и най-вече ПРОГНОЗИ за развитието В БАЛАНС и ЕДИНЯВАНЕ на двете полета.

4. **Емпиричните потвърждения:** изследването с учители е много идейно и смислено, въпросите снабдяват А. Павлова с емпиричен ресурс и данни за отговор на изследователските въпроси и проверка на хипотезите.
5. **Приложните потвърждения:** В целия текст и особено в последните части са приведени като свидетелства практически опит и практики за внедряване на идеи и насоки от НПП. Самите направления (въпреки, че разграничаването им може да се проблематизира) на НПП имат такава ориентация.
6. **Научната рефлексия:** докторантът рефлектира прекрасно както върху емпиричния си материал, така и в процеса на научно теоретизиране, така и на мета равнище като откроява **ОБОБЩЕНИЯ, ИЗВОДИ, МНОГОПОСОЧНИ ПРЕПОРЪКИ, ПЕРСПЕКТИВИ** и за научни за изследвания, и за практическа работа. Правят се констатации, но се търсят и формулират проблеми, бариери, специфични условия, лични мотивации – което е най-важното и представя А. Павлова в зрелостта ѝ на мислител и осъзнат педагог – трансформатор.

Автореферат и публикации: достатъчно на брой и отговарят на всички изисквания, представителни са за дисертационното изследване.

Извървените стъпки са **приносните моменти на изследването, а в комплекс придават необходимата стойност на труда:**

Теоретични приноси (за мен синтезирането на 1 и 2 е логично):

1. Обосновано е мястото на НПП в системата на педагогическото познание – и като производно на академичната наука, и със специфични особености и функции – свързаност с личен опит и приложна насоченост.

Емпирични приноси:

2. Установени са нагласите, очакванията, тематичните интереси на българските учители спрямо НПП.

3. Изследвани са фактори, условия и бариери за приложение на идеи от и чрез НПП, лично оценявани от учителите.

Приложни приноси (също синтезирам посочените заради неизбежното им единно предпоставяне и случване):

4. Определени са препоръки за засилване на връзките между академичната педагогика, НПП и работата на учителите (достъп, методическа подкрепа, форми за споделеност на опит) – чрез вътре-училищни и между-училищни национални механизми.

Критични бележки, въпроси и препоръки: Произтичат от богатството на труда и с интерес разчитат на професионалната, ерудирана, перспективна позиция на автора.

1. **Заглавието** на труда за мен е не „алтернативна“, а „естествена образователна практика“. Препоръчвам при издаване на монография да е с този термин.
2. Да се включат в бъдеще на **историко-теоретическо ниво** фазите на единство на педагогическото познание в племенните култури до пред-възрожденска България, за да се открият по-добре тенденциите и перспективите на съчетаване на академичната наука и НПП в бъдеще.

3. Защо се изключват **родителите** като изследвана група и адресат на НПП? Взаимодействието учител-родители е ключово в това поле на личностно развитие. Как приема Павлова заявеното (в емпиричното изследване) минорно отношение на учителите към родителите в този процес?
4. В контекста на предлагане на училищни и междуучилищни механизми за реализиране на идеи на НПП какво е мнението на Павлова за ефективността на т.нар. „иновативни училища“, работата по **иновативни (не зададени по програми) проекти**; интегрирането на **таквава критерии в изискванията за покриване на ПКС** от учители; в **диференцирано заплащане и/или атестиране**?
5. **Как НПП да се транслира в обществото като цяло? За да Е действителната подкрепа на образованието като приоритетен социален проект? Т.е., проблемът за ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ и ОКУЛТУРЯВАНЕ НА СЪВРЕМЕННИТЕ ОБЩЕСТВА?**
6. **Как ще издаде труда си А. Павлова – като академична монография ИЛИ като научно-популярно помагало, съчинение и защо? Какви са намеренията ѝ за развитие** като автор – академичен или научно-популярен жанр?
7. Смята ли колегата, че е **необходимо И възможно** развитието на **научно-популярна периодика** редом с научната? **Познава ли такива образци в световната или национална действителност?**

Доста въпроси за размисъл, но съм убедена, че те са органична, естествена и ефективна част от бъдещото самоопределение и уплътняване на изследователската, педагогическа, иновативна творческа идентичност на Алиша Павлова.

Заключение: Трудът на Алиша Павлова е изобилен в познавателно, концептуално, емпирико-изследователско, приложно, перспективно, проблемно-творческо отношение. Щедър е на приносно равнище за Педагогиката и Образованието по профила на докторската програма. Конкурсната процедура отговаря на изискванията на Закона за РАСРБ. Предлагам **напълно убедено присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по ПН 1.2. Педагогика (ТВД) на докторант Алиша Павлова с научен ръководител доц. д-р Траян Попковчев**, който за пореден път показва как **интегрирането на образователни, изследователски, специфични педагогически култури** открива стратегически портали за бъдещето на всечовешката грижа и отговорност за пре-пре-даването на родовата култура по естествен и достъпен за всички начин. Искрено поздравявам **екипа научен ръководител–докторант–първично научно звено–факултет** за поредната духовно-образователна траектория, която ни свързва.

София
10.06.2026 г.

Рецензент: .....
(проф. д.н Я. Мерджанова)

REVIEW
of a doctoral dissertation entitled
“Popular Science Pedagogy as an Environment for Alternative Educational Practice”

Author: Doctoral Candidate Alisha Pavlova

Reviewer: Prof. Yanka Dinkova Merdzhanova, DSc, Sofia University “St. Kliment Ohridski”,
Faculty of Education, Department of Didactics

Presentation of the candidate and the procedure: Alisha Pavlova has a remarkably diverse and multifaceted educational background encompassing pedagogy, music, and management. Equally diverse and wide-ranging is the candidate’s professional experience, which also includes teaching practice in a school setting. It is within this distinctive constellation of personal and professional qualities – a synergy of art, business, and pedagogy, consistently upheld and embodied by the doctoral candidate – that I identify the foundations of the compelling and enduring motivation underlying the dissertation research.

General characteristics, research problem, and significance of the study: We are concerned with an enduring set of issues that is continually renewed across different historical periods and within the context of different paradigms of school education. These issues relate to the trans-lation, the con-veyance, and the implementation of academic theoretical ideas in modern times – from universities into educational practice – by those directly engaged in the field: teachers themselves. Thus, Alisha’s dissertation focuses on a **specific problem area of its own: the functional intersection between pedagogical theory (science) and educational practice, with the teacher acting as the connecting agent**. In a well-substantiated, competent, and comprehensive manner, the text examines this intersection at every level.

Substantive assessment and merits of the dissertation: The expert critical perspective on the actual contribution of the candidate’s work to pedagogical knowledge, both as theory and as practice:

1. **General characteristics of the dissertation** – Excellent logic, consistency, and comprehensiveness in addressing the stated research objectives, together with a well-achieved balance among the four parts. The problem area is covered in its entirety, in accordance with the research scope articulated by the author. The dissertation comprises 321 pages of text and 13 appendices, as well as an exceptional bibliography of 489 titles –197 in Cyrillic script, 192 in Latin script, and 138 online sources. Engaging with such a competent, informative, conceptually and stylistically inquiry-oriented, logically coherent, and architecturally well-structured scholarly text is an intellectual pleasure. **This is an extensive and impressive work.**
2. **The extensive introduction and formulation of the study:** a precisely delineated field in terms of its object and subject; it presents a **system of research questions and hypotheses**. In my view, **the aim – both as initially formulated and as actually pursued – is broader and more substantive than its written formulation suggests.**
3. **The theoretical corpus:** presented in Chapters One and Two, it draws a parallel between and provides a specification of academic science and popular science pedagogy. This section could also incorporate a number of studies on

- PEDAGOGICAL KNOWLEDGE from the period before it became differentiated into “scholarly” and “popular” forms** – that is, prior to the classical, modern, and postmodern eras. Such a review would have a substantial bearing on the interpretations, recommendations, and, above all, the PROJECTIONS concerning the future development of the two fields IN BALANCE and through their INTEGRATION.
4. **The empirical corroboration:** the study involving teachers is highly original and substantively meaningful. The questions provide A. Pavlova with a robust empirical basis and data for addressing the research questions and testing the hypotheses.
  5. **The practice-oriented corroboration:** throughout the text, and particularly in its concluding sections, practical experience and practices involving the implementation of ideas and guidelines derived from popular science pedagogy are presented as supporting evidence. The very strands of popular science pedagogy – although the distinctions drawn among them may themselves be open to debate – are characterised by such a practice-oriented focus.
  6. **Scholarly reflection:** the doctoral candidate demonstrates an excellent capacity for reflection—on her empirical material, throughout the process of scholarly theorisation, and at the meta-level – by articulating GENERALISATIONS, CONCLUSIONS, MULTIDIRECTIONAL RECOMMENDATIONS, and PERSPECTIVES for both further research and practical work. The dissertation not only presents findings but also identifies and formulates problems, barriers, specific conditions, and personal motivations. This is of particular importance, as it reveals A. Pavlova’s maturity as a thinker and as a self-aware transformative educator.

Dissertation abstract and publications: they are sufficient in number, meet all applicable requirements, and are representative of the dissertation research.

The steps undertaken constitute the **principal contributions of the study** and, taken together, confer *the requisite scholarly value upon the dissertation:*

Theoretical contributions (in my view, it would be logical to synthesise points 1 and 2):

1. The place of popular science pedagogy within the system of pedagogical knowledge is substantiated – both as a derivative of academic scholarship and as a field possessing specific characteristics and functions, including its connection with personal experience and its practice-oriented focus.

Empirical contributions:

2. The attitudes, expectations, and thematic interests of Bulgarian teachers regarding popular science pedagogy have been identified.
3. The factors, conditions, and barriers affecting the application of ideas derived from and mediated through popular science pedagogy, as personally assessed by teachers, have been examined.

Practical contributions (here, too, I synthesise the contributions identified, given their inevitably unified pre-positioning and realisation):

4. Recommendations have been formulated for strengthening the links among academic pedagogy, popular science pedagogy, and teachers’ professional practice – including access, methodological support, and formats for sharing experience – through intra-school and inter-school mechanisms at the national level.

Critical remarks, questions, and recommendations: These arise from the richness of the dissertation and look with interest to the author's professional, erudite, and forward-looking perspective.

1. In my view, the dissertation **title** should refer not to “alternative educational practice” but to “natural educational practice.” I recommend adopting this term when the dissertation is published as a monograph.
2. Future research should incorporate, at the **historical and theoretical level**, the phases of unity within pedagogical knowledge – from tribal cultures to pre-National Revival Bulgaria – in order to highlight more clearly the trends and prospects for integrating academic scholarship and popular science pedagogy in the future.
3. Why are **parents** excluded as both a participant group in the study and a target audience of popular science pedagogy? Teacher–parent interaction is crucial within this field of personal development. How does Pavlova interpret the teachers' limited recognition of the parents' role in this process, as indicated by the empirical study?
4. In the context of proposing intra-school and inter-school mechanisms for implementing ideas derived from popular science pedagogy, what is Pavlova's view on the effectiveness of so-called “innovative schools”; work on **innovative projects that are not prescribed by formal programmes**; the incorporation of **such criteria into the requirements for teachers' professional qualification grades**; and their inclusion in **differentiated remuneration and/or teacher appraisal**?
5. **How can popular science pedagogy be communicated to society as a whole** so that it may constitute genuine support for education as a priority social project? In other words, this raises the issue of the PEDAGOGICAL EDUCATION and CULTURAL DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY SOCIETIES.
6. **How does A. Pavlova intend to publish her work – as an academic monograph OR as a popular science handbook or treatise – and why?** What are **her intentions regarding her future development as an author**: does she envisage writing within the academic genre or the popular science genre?
7. Does the candidate consider the development of **popular science periodicals alongside scholarly journals** to be both **necessary AND feasible**? **Is she familiar with comparable examples in international or national contexts**?

These are numerous questions for reflection, yet I am convinced that they constitute an organic, natural, and effective part of Alisha Pavlova's future self-definition and of the further consolidation of her identity as a researcher, educator, innovator, and creative practitioner.

Conclusion: Alisha Pavlova's dissertation is abundant in cognitive, conceptual, empirical-research, applied, prospective, problem-oriented, and creative terms. It makes a substantial contribution to Pedagogy and Education within the profile of the doctoral programme. The degree-awarding procedure complies with the requirements of the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act.

I recommend, **with complete conviction, that doctoral candidate Alisha Pavlova be awarded the educational and scientific degree of “Doctor” in Professional Field 1.2. Pedagogy (Theory of Education and Didactics), under the supervision of Assoc. Prof. Trayan**

Popkochev, PhD, who demonstrates once again how the integration of educational, research, and **distinctive pedagogical cultures** opens strategic portals towards the future of humanity's shared care and responsibility for the trans-mission and handing-down of cultural heritage in a natural manner accessible to all.

I sincerely congratulate **the team** – the doctoral supervisor, the doctoral candidate, the academic unit, and the faculty on this significant scholarly and educational achievement, which further strengthens the bonds within our academic community.

Sofia
10.06.2026

Reviewer:.....
(Prof. Y. Merdzhanova, DSc)